

RAFA GIL

FORTUNES I INFLUÈNCIES JUEVES A SEFARAD

El poder de Sió

Des que els regnes de Castella i Aragó decretaren l'expulsió fulminant dels jueus sefardites, segles de persecució, tortura i desempar s'han abatut sobre els seus descendents. Cinc segles després han tornat a reagrupar-se en la vella Sefarad. ¿Qui són? ¿De què viuen? ¿Quines fortunes mouen els jueus del segle XX a Sefarad? ¿Quins són els seus amics més destacats? ¿Quin poder té a l'estat espanyol l'ombra errant d'Israel?

Ismael L. Belda

Els tres fills de l'actual ministre de Justícia, **Enrique Múgica Herzog**, es diuen David, Daniel i Deborah i han nascut en una casa dominada per l'estrella d'Israel. Paulette, la mare, francesa d'origen polonès, i el seu avi, **Willy Herzog**, un comerciant que va deixar Cracòvia per instal·lar-se primer de sastre a París i després de pelleter a Sant Sebastià, van patir les calamitats d'un camp de concentració hitler-

rià. A casa de Fernando i Enrique Múgica, mare i avi parlaven entre ells un dolçíssim jiddix perquè els futurs advocats no saberen res de la tragèdia passada.

Enrique Múgica és un jueu aquari, ex-diputat i ex-secretari de política institucional del PSOE, que avui, a diferència del seu estimat president Felipe González, no preferiria morir abans a Nova York que a Moscou, sinó «en un kibbutz» israelià. El seu company d'executiva socialista, el basc **José María Benegas**, *Txiki*, tercer home del

partit i la seua ànima organitzativa, també és, segons la llei hebraica, un altre home nascut sota el signe de David. La seua mare li va regalar un inconfundible cognom judaïc, Haddal.

A les antípodes polítiques dels anteriors, encara que antic company d'armes, hi ha un altre jueu convers per part de pare. Un socialista ortodox i enormement crític que va presidir el PSOE de Càceres i que abans de la seua expulsió va ser el cap visible d'Esquerra Socialista, **Pablo Castellano Cardalliaget**, membre del Consell General del Poder Judicial.

Uns altres socialistes se sumen a aquests. Així, l'ex-regidor d'Hisenda de l'Ajuntament de Madrid i avui home fort de l'Institut Nacional d'Indústria, **Moisés Cohen**; l'economista i militant del PSPV **Josep Maria Felip Jordà**, ex-membre del PCE i més tard de la LCR, que va ser ex-secretari tècnic del president Josep Lluís Albinyana i director del gabinet de presidència amb l'honorable Joan Lerma. Felip Jordà exerceix públicament de maçó i de jueu pel seu arbre genealògic, i encara recorda amargament com parents

seus van ser conduïts per la Gestapo al camp d'Auschwitz.

No socialista, però sí simpatitzant del partit que dirigeix Raimon Obiols, el famosíssim arquitecte català **Ricard Bofill Leví** és un jueu per via materna que es declara, no obstant, «ni proisraelià, ni sionista i ateu». Bofill aprofita els seus permanents viatges a París i Nova York per entrar en contacte amb la *intelligentsia* jueva que hi resideix. Per encàrrec de la CEE, el seu «Taller d'Arquitectura de Barcelona» prepara un projecte arquitectònic per a Israel.

La destacada sufragista i directora general de presons durant la II República, **Victoria Kent**, a més de pertànyer a la maçoneria era descendent de l'antiga diàspora sefardita. Jueus són **Joshuà Hassan**, l'ex-governador i primer ministre de Gibraltar; l'ultra argentí perseguit per la justícia espanyola i internacional **Jorge Cesarsky**, i el jutge dels GAL que va encausar l'inspector de policia José Amedo, **Baltasar Garzón**.

Les files del PCE compten també amb destacats jueus. **Irene Falcón**, la inseparable companya, amiga i secretària durant els últims 45 anys de la presidenta del PCE, Dolores Ibarruri, tenia en el carnet d'identitat de fadrina un altre nom: Teresa Levi Fernández. Pel carrer de Santíssima Trinidad, seu del Comitè Central del PCE, passa sovint també el poeta i empresonat llegendari del comunisme espanyol, Marcos Ana. I la dirigent del comunisme a Granada, **Yolanda Benchetrit**, o el vell cabdill del PCE madrileny, Simón **Sánchez Montero**, que també procedeix d'una família sefardita.

En una àrea diferent, la presidenta d'Amnistia Internacional a l'estat espanyol, **Carme Soto**, nascuda a Castelló, s'ha destacat de manera notable pel seu suport a tot el moviment proisraelià.

Estrelles de David

L'espectacle, el disseny, el cinema i la literatura es nodreixen d'una llarga llista d'homes i dones jueus. Ho són l'actriu **Helga Liné**, la guapíssima Toraya del film *Laberinto de pasiones*, del manxec Pedro Almodóvar; la veterana actriu de teatre **María Cuadra**; **Nadiuska**, dona exòtica del *destape*; el comentarista musical i presentador de televisió, José María Inigo; l'ex-esposa del realitzador cinematogràfic, Carlos Saura i filla del príncep de la comèdia

muda, Charles Chaplin, **Geraldine**; la propietària de les discoteques de moda a Marbella al costat de Gunilla Von Bismarck, **Regine**; el realitzador de TVE, **Isidor Stern**; l'ex-marit d'Encarnita Polo i compositor *carrossa*, **Adolfo Waitzman**.

Tenen també ascendència o sang hebraica, **Massiel o**, segons consta al seu DNI, María Ángeles Santamaría; el compositor i pianista mallorquí, **Antoni Parera Fons**, director del Segell discogràfic Zafiro; l'escriptor sevillà **Leopoldo Azancot**, la família jueva del qual arribà a Sevilla el segle passat procedent de Marroc, i el també escriptor d'origen argentí, **Marcos Ricardo Bar-natan**. Jueus són **Valentín Popescu**, columnista habitual de *La Vanguardia* i el també periodista **Pere Bonín**. Grans simpatitzants del renaixement sefardita de Catalunya són el periodista i investigador, **Joan Castellà-Gassol**, i l'editor i ex-conseller de la Generalitat de Catalunya, **Max Cahner**, amb unes arrels familiars que s'endinsen profundament en el poble escollit.

La ballarina d'origen rus blanc, **Olga Poliakov**, directora a hores d'ara d'una acadèmia de ball clàssic a la ciutat de València, remunta també el seu llinatge a la terra d'Israel. Per Auschwitz hagué de passar, presonera de Hitler, la seua mare. Un altre cantant, el valencià **Juan Bau**, duu sempre penjada del coll una esplèndida estrella de David. De pares jueus i militant radical del sionisme és l'editor catalano-argentí **Mario Muchnik**. Daniel Blanco és fill de jueus hongaresos que van emigrar a la vella Sefarad.

Els diners dels set braços

L'estat constituït per acord de l'ONU el 1947 que té la capital Jerusalem i per nom oficial el de Medinat Israel, limítrof amb el Líban, Jordània, Síria i Egipte, amb una població de 3.400.000 habitants, un exèrcit de 172.000 soldats i el jiddix, l'hebreu, el judeocastellà i l'àrab com a llengües, va establir relacions definitives amb el govern de Madrid el 17 de gener de 1986, tot just fa tres anys. Un consell de ministres socialista havia donat l'impuls definitiu a una relació diplomàtica ben polèmica. Diferents polítics i intel·lectuals van ser els artífexs principals d'aquell reconeixement. Entre els quals, i sempre al voltant de l'Associació d'Amistat Espanya-Israel, figuraven l'escriptor, senador reial i antic censor franquista, **Camilo José**

Enrique Múgica.

Raimundo Saporta.

José María Calviño.

Massiel.

Pablo Castellano.

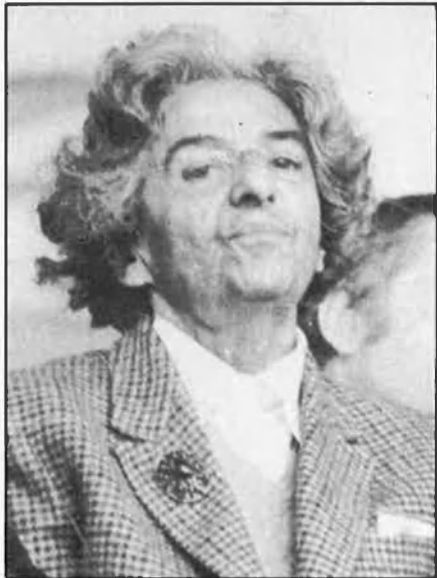
Carl Levy.

Geraldine Chaplin.

Txíqui Benegas.

Irene Falcón.

Cela; l'escriptor andalús i monàrquic, **José María Pemán**; el catedràtic d'Història ultraconservador, **Ricardo de la Cierva**; l'editor i mitjancer en la legalització del PCE, **Mario Armero**; el socialista, actual ministre de Justícia, **Enrique Múgica Herzog** i els empresaris **Mauricio Hatchwell** i **Max Mazin**. Mazin fou, des de sempre, una peça d'or en el procés de desgel entre l'estat espanyol i Israel.

Jueu nascut a Lituània, Max Mazin arribà a la Península Ibèrica el 1950 procedent de Bèlgica a fi de col·locar-se al capdavant de diversos negocis farmacèutics. Ex-president de l'Agrupació Empresarial Independent, autèntic impulsor de la CEOE, president i conseller d'importantes empreses immobiliàries i particip de nombrosos negocis —Renta Inmobiliària, Trip, Servisa, Iberia Mart, etc.—, Max Mazin va ser president pioner de la Comunitat Jueva de Madrid. Ell va ser qui, tot just mort Franco, va fer possible l'entrega del primer missatge d'amistat entre el president d'Israel i el rei Joan Carles I.

Mazin és només un exemple de la presència econòmica jueva a l'estat espanyol. Un poder que no té el braç tan llarg com els capitals àrabs, però que ha aconseguit al llarg dels últims vint anys penetrar amb una força inqüestionable en l'economia espanyola.

Carles i Salomon Benarroch han mogut els fils en el Banc Català de Desenvolupament, el Banco Vitalicio, el Banc Industrial de Catalunya, Gascofort, SA, i Banca Catalana. Carles Benarroch ha estat, al costat d'**Antoni de Gilabert**, fundador, el març de 1980, de l'Entesa Judeocristiana de Catalunya. Un magnat de les finances, Tannebaum, va constituir amb l'ajuda d'altres socis del Principat, Banca Catalana, una entitat que encara conserva entre el seu consell d'administració nombrosos cognoms jueus. Tannebaum va viatjar a Israel molt abans que esclatara el discutit judici contra alguns directius de Banca Catalana i va morir, finalment, en la terra promesa.

L'agència valenciana de detectius Aaron, està dirigida per un falangista, **Francisco de Asís García Garrido**. El control, però, l'ostenten **Jacob i David Ventura**, que fou president de la Comunitat Jueva de Barcelona després d'**Alberto Benbassat**. Aquesta agència de detectius té, segons fonts policials, teletipus connectats directament amb Israel que podrien estar sent utilitzats pel Mossad, el servei secret israelià. Tornant a l'àmbit de la banca, caldrà destacar la família Saporta, que ha tingut una presència important al Banc

Exterior d'Espanya, fins fa poques setmanes presidit per Miguel Boyer. Raimundo Saporta Nahmias és vice-president del Real Madrid i alt dirigent de la Federació Internacional de Futbol.

Cap d'aquests homes poderosos en el món de les finances no podria competir amb les xifres bilionàries que maneja la família jueva Reichman, de Toronto, al Canadà, la setena més rica del planeta. Ni tampoc amb el capital dels **Pritzker**, de Chicago, als Estats Units, que ocupen el lloc número 15 en el rànquing mundial i que són propietaris de la cadena hostalera Hyatt i de més de 60 indústries en diferents sectors. Ni tampoc amb el multimilionari londinenc de la comunicació **Robert Maxwell**. No obstant això, i pel que fa a l'estat espanyol, algunes de les fortunes de què disposen les famílies jueves o d'ascendència jueva són ben importants.

Samuel Toledano, president de la Federació de Comunitats Sefardites d'Espanya, és un empresari destacat en el món de l'electrònica. **Isak Andic**, jueu d'origen turc nacionalitzat espanyol, és el propietari de la importantíssima cadena de roba de *qualité* Mango, que disposa de més de vuitanta botigues de roba en propietat o en franquícia a tot l'estat espanyol. Carl F. Levy, enginyer industrial i economista, ha estat president de Ford-Espanya i alt càrrec d'Enasa. Moltes multinacionals de l'alimentació que

distribueixen els seus productes per l'estat espanyol són propietat o han estat sota el control d'accionistes hebreus. Danone n'és una. A menor escala, també hi ha presència d'accionistes jueus a la casa Borges, que comercialitza olis i fruits secs.

Danone mereix, però, un punt i a banda. Els seus propietaris són jueus grecs procedents de Salònica. El jueu parisenc **Daniel Carasso** fou el fundador d'aquesta cèlebre marca i **Jack Levi**, resident a Barcelona des de l'any 1942, continua ocupant la presidència de Danone-Espanya. Units al grup Gervais, els propietaris de Danone han col·locat aquesta empresa alimentària sota el control directe d'**Antoine Ribaud**, al capdavant del sector a tot Europa. A hores d'ara són els primers productors mundials de llet fresca, ocupen el segon lloc en la producció de pastes alimentàries, tercers en galetes, segons europeus en cervesa (produeixen, entre d'altres, la Kronenburg i la Katerbrau) i primers en el món en aigües minerals. Són els propietaris de Font Vella, marca líder a l'estat espanyol.

Els productes de tocador i de perfumeria Legrain tingueren també un propietari jueu. L'empresa Pegaso continua tenint accionistes hebreus. Filomatic era propietat de la família Bassat fins que va ser venuda al grup Gilette. Els Bassat són un importantíssim grup econòmic en la vida catalana i espanyola. **Samuel Yais Bassat** és

Col·legi sefardita, a Barcelona.

l'amo de Financiera Trade, SA. **Lázaro Bassat Zara** dirigeix Promociones Bassat-Arnau. L'empresa publicitària Bassat Asociados, una de les agències publicitàries més importants de l'occident europeu, és propietat de **Lluís Bassat**, assessor d'imatge del president **Jordi Pujol** i organitzador del passat viatge a Israel.

Propietaris de la productora cinematogràfica Tesauro, ficats en diversos negocis relacionats amb l'automòbil, etc., els germans **Samuel** i **Enrique Hachuel Serruya** també posseeixen un paquet ben important d'accions en la Central Catalana de Crèdit. Enrique Hachuel és també l'amo de la cadena de grans magatzems **Celso García**, propietari, alhora, de moltes empreses immobiliàries i, al capdavant, un dels més importants capitals hebreus de la Península, potser el primer.

Enrique Talaweritz fou un dels fundadors de la primera televisió per via satèl·lit de l'estat espanyol, el Canal 10. Talaweritz va abandonar l'empresa i va deixar les seues accions a mans de **Jacques Hachuel**, un altre famós jueu francès que en l'última etapa acabà sent-ne el soci majoritari. En Canal 10 participava també el magnat britànic d'origen jueu, **Robert Maxwell**. Al davant del fracassat projecte televisiu figurava com a president **Henry Lamarrière**, ex-conseller delegat de la Banque Nationale de Paris, i jueu. Finalment, cal destacar que el seu director, **José María Calviño**, és un membre destacat i reconegut de la maçoneria espanyola. □

Sinagoga de Madrid.